

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อผีปู่ตาภาคอีสาน
และความเชื่อผีตายายภาคใต้

ชื่อผู้เขียน : นางสาวจตุพร ไชยทองศรี

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา : ไทยศึกษา

ปีการศึกษา : 2544

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. รองศาสตราจารย์ พัฒน์ เพ็งผลา	ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ นุปผา บุญทิพย์	
3. รองศาสตราจารย์ ประพนธ์ เรืองณรงค์	

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาความเป็นมาของผีปู่ตาภาคอีสาน และผีตายายภาคใต้ ประการที่สองเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับผีปู่ตาของชาวอีสานผีตายายของชาวใต้ ประการที่สามเพื่อศึกษาอิทธิพลของผีปู่ตาค่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองของชาวอีสานและอิทธิพลของผีตายายต่อสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองของชาวใต้ ประการสุดท้ายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องการนับถือผีที่มีผลต่อจริยธรรม การดำรงชีวิตของบุคคลในท้องถิ่นทั้งในภาคอีสานและภาคใต้

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ในด้านความเป็นมาพบว่า

- 1.1 ผีปู่ตามาจากวิญญาณบรรพบุรุษผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน ในส่วนของสถาบันพบว่า สถาบันผีปู่ตาประกอบด้วย ผีปู่ตา ศาลปู่ตาที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย คอนปู่ตาที่มีขอบเขต

และอาณาบริเวณถึง 15 ไร่ และเช่าจำหรือจำผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างชาวบ้าน กับผีปู่ตา ความสำคัญของผีปู่ตาอยู่ในระดับชุมชน

1.2 ผีตาขายคือวิญญาณของพ่อแม่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับของแต่ละกลุ่มตระกูล สถาบันของผีตาขายประกอบด้วย ผีตาขาย หิ้งที่อยู่ในบ้านของแต่ละครอบครัว และผู้อาวุโสประจำตระกูล หรือร่างทรงในครอบครัวที่สืบเชื้อสายโนรา ระดับความสำคัญของผีตาขายพบว่าอยู่ในระดับครอบครัวและเครือญาติ

2. ในด้านความเชื่อและพิธีกรรมพบว่า

2.1 ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับผีปู่ตา ประกอบด้วย พิธีเลี้ยงเจ้าปู่ บุญเจ้าปู่ การคอบหรือการบอกกล่าว การบะและการแก้บะ

2.2 ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับผีตาขาย ประกอบด้วย ประเพณีทำบุญเดือนสิบ วิกคำ หรือการไหว้ผีตาขายในพิธีแต่งงาน การบนบานและการแก้บน และการภาค

3. ในด้านอิทธิพลพบว่าทั้งผีปู่ตาและผีตาตาขายต่างมีอิทธิพลต่อสังคม คือ สะท้อนโครงสร้างของสังคมเกษตรกรรม เป็นที่พึ่งทางใจ สร้างความสัมพันธ์อันดีภายในชุมชนและลดความกดดัน อิทธิพลต่อเศรษฐกิจคือผีปู่ตาช่วยอนุรักษ์ป่าไม้เป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติ เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ส่วนอิทธิพลทางด้านการเมืองการปกครองพบว่า ต่างมีบทบาทสำคัญในการจัดระเบียบสังคม วางโครงสร้างการปกครองควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคม

4. ทั้งผีปู่ตาและผีตาขายมีบทบาทในการสอนจริยธรรม โดยเฉพาะในเรื่องความกตัญญู การรักษาสัจจะและการให้